

cedent romànic de tal formació llatina, la *b* hi hauria desaparegut des del llatí vulgar en tal posició: estem, doncs, davant un miratge etimològic; i una etimologia així, a base d'un mot vulgar no conservat enlloc més de la Romània, construïda a base d'un hapax català del S. XIV (pitjor que pitjor, amb el tractament *r'l > cl > yl* de tipus tan arcaic) fóra el *súmmum* de la imprudència Valgui només la cita com a indicatiu, encara que incert, que una forma com *sorollar* potser ja tingué cert curs a l'E Mj.

Fora d'això tota la documentació és moderna, o recent [DT_o 1757, «s.: remoure o agitar»]; en les dades més antigues i conservadores es presenta el sentit (ja bàsic en l'ús actual) de 'bellugar, remoure'; avui sobretot refl.; un cop intr.: «del pobre rucot / ningú se'n cuidava: / el troban boy mort, / que no *sorollava* / — Sant Joan del Erm, / vós que feu miracles, / cureu-me lo ruc, / que us faré un retaule», MilàF, *Romlo*, 400.9. En l'ús del B. de Maldà, resorgeix la memorable combinació amb *porta*: «donant cop a les portes lo Sr. A. Amat i R., per *sorollar-se* tothom del llit, deixant-hi luego los llençols calents --- per eixir a oír la missa», «despertar a tothom --- *sorollant* portes, mampares i trastos dels apositos», «lo Sr. D. Anton, vist que no plovia --- a 2/4 de 12 --- nos ha fet *sorollar* a tots per eixir a passejar», «ha *sorollat* a tothom més dejorn, per eixir a passejar» (Coll. B. V, 69, 181, 187, 227)

En ús transitiu: per a 'somoure' o 'fer trontollar', 'fr. ébranler': «--- dubto que el desgust *sorolle* / prou apressa als rics prohòmens descontentos» maestr. (Ga Girona, *Seïdia*, 192, més complet en II, 826, n. 3) Una altra acc. comuna, i de to tradicional, és 'xarbotar', com defineixen (sens dubte aplicat a l'aigua d'un recipient batzegat), a Poboleda, Pinyas (*Bu Cl Pir Tssa* II, 171); i, en el parlar arag. de Casp, en Casac (BDC xxiv, 181). Un altre derivat deu ser val. *sorelles* 'pessigolles' (Escrig 1851) que estarà envers *sorollar* en la mateixa relació que l'it. *solletico* envers el nostre *sodegar*

La construcció intr. és minoritària, però ben autoritzada, per 'bellugar-se', 's'ébranler': «El Cucurucuc de la Cebolla / és un altre guardià, / que darrera l'altre s'està / vigilant si res *sorolla*» versos de l'Avi Firmo de Cadaqués (1974); «quan va caure la bomba, / la casa havia *sorollat*», Ferran Soldevila, Dietari de la guerra de 1938. Peculiar de Ruyra és la forma *assorollar* tr. per 'remoure ferrenyament': *assorollar l'aire* (a trets, davant la xafagor amenaçadora), *assorollat* el vaixell per la ventada impetuosa (*Pinya de Rosa* I, 80; *Rem de 34*, O. C., 212).

D'escr. de fora el Princ: «Les flors ajupides / pel pes de la roada, / l'embat les *sorolla*, / els ulls xalests baden», «de les branques que es *sorollen* / les fulles van degotant», MrnAguiló (3.ª quart S. XIX, *Antol Po* 1975, 115.122). «Va l'aigua cristallina / corrent entre pomells de lliris blaus; / *sorolla* dolçament la mar vehina ---», Teo Llorente (*La Barraca*, v. 51).

Sobre l'ús del mot en la llengua viva, anoto que el mot s'estén per una banda fins a l'extrem S. del Maes-

trat, per l'altra fins arran del Pall.: *no se soroláe* (parlant d'una arada) Portell; present amb *ó* oberta *se sorólen* a Xodos (1961): en contradicció amb *suróla* del català central. A Palleros del Cantó (Urgellet occidental) vaig sentir també *sroólá* i un altre cop (i això potser té interès etimològic) amb *e*: *surellé-lo fórt* 'sacsegeu-lo' (1964). I a Benasc, com veurem. En alguns sentits, sobreix una mica de les nostres fronteres: *sourroulhà-s* en certs parlars gascons (Palay); *suūllá* per 'atiar (el foc)', però només en el parlar d'Aulús immediat a Andorra (ALGc IV, 1297, «tisonner»). En fi, andal. *sorollo* (AICVencsclada).

També fóra temptador de religar-hi una forma basca *xadoratu* «agitar líquidos», ben lluny de ser general, car no en tinc notícia sinó com un mot de l'Alta Navarra, indicat pel naturalista Lakozketa Val a dir que *-r*- basca no lliga amb *-ll*- catalana (si fos *-l-*, prou), mentre que *-r*- gascona és prolongament de *-LL-*: ¿suposariem, doncs, que parteix d'un gc. **sarourà* = *sorollar*? Però és una combinació més aviat temerària que audaç, sobretot tenint en compte que també hi ha un bc. *zadur* «hondonada etc.» i un *zadora-badura* «mezcolanza» (Larramendi).

Terreny més sòlid i indicis més útils posarem en joc, si indiquem ara les formes balears que enllacen *sorollar* amb *sondrogar* etc. Així AMAlcover: «ja les poreu cridar, ja les poreu estemenetar i *sondroyar* i *sondrogar* --- no's desperten» (BDLC VI, 118); «les tan *sondroiades* Normes Ortogràfiques» (BDLC VII, 399); «molts de mal-de-caps mos ha duys aquesta Obra del Dicc., i moltes de *sondroyades* i cops de lliura» (BDLC XI, 1). Amb *x-* a Eivissa: «*xundruyà*: sacudir», Pérez Cabrero; eiv. «*xondroi*: 'sacudida del carro', formació regresiva sobre *xondroiar*» Aina Moll (RFE XLI, 359) Altrament també hi ha alguna forma així en algun punt del Princ, si fem cas del fet que En Ferran Canyameres (n. Terrassa, 1898) usava *sondroll* en el seu article de la Miscel·lània Cardó.

Soroll. El substantiu més comú avui per dir 'remor, brogit', en el Princ, constitueix un dels punts més discutibles. Mot enterament estrany a la llengua medieval, molt general en el Princ., però no tant a les altres seccions del domini. No en sé documentació abans del DT_o 1647 («sonus, sonitus; esclafit ---) i del dicc. de Lacav., c. 1695: amb molta amplificació: «fer *soroll*, parlant de cosa que ressona; *s* de armes y de assot; de serra, de llima; de coses que cauhen; *s* apassible de corrent de aygua, de vent suau; de persones que's barallan; de peus o de mans; de mar y de tempestat; de artilleria y de tro; *s* soterrani, *s* de les coses que's rompen ab violència; *s* d'una carreta mal untada; aquesta porta fa *soroll* quan s'obre, fer *soroll* per pertubar algú que parla». I en el poema papal del Canonage Tagell, a 1740: «era tan confús *soroll*, / de qui sombra no han estat / ni de Calaf lo mercat / ni la sola del borboll», on no sé si també *borboll* té algun sentit figurat o comparatiu (cf. n 5, ací II, 81b31), v. 1170.

Les cançons populars (que semblen del S XVIII) ens interessarien entre altres raons per saber si té *g*: